

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Житомир – 2026

Розробники:

к. е. н., доцент Л. В. Недільська,
к. е. н., доцент І. А. Шубенко,
д. е. н., професор О. М. Віленчук,
к. е. н., професор Д. І. Дема.

Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (галузь знань D Бізнес, адміністрування та право) денної та заочної форм навчання / розроб. : Л. В. Недільська, І. А. Шубенко, О. М. Віленчук, Д. І. Дема, Житомир : Поліський університет, 2026. 34 с. (Укр. мов.)

Рецензенти:

завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
д. е. н., професор

Наталія МАЛЮГА

професор кафедри економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного управління
д. е. н., професор

Лариса ПЕРШКО

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту
Протокол № 1 від “26” серпня 2026 р
Завідувач кафедри _____ Інна ШУБЕНКО

Погоджено із гарантом освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

_____ Інна ШУБЕНКО

Схвалено навчально-методичною комісією факультету інформаційних технологій, обліку та фінансів

Протокол № 1 від “31” серпня 2026 р.

Голова НМК _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

© Поліський національний університет

(Україна, м. Житомир), 2026

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні методичні положення про виконання міждисциплінарної курсової роботи	7
2. Вибір теми міждисциплінарної курсової роботи	8
3. Тематика міждисциплінарних курсових робіт	9
4. Дослідження по міждисциплінарній курсовій роботі	12
5. Зміст та структура міждисциплінарної курсової роботи	13
6. Правила написання та оформлення міждисциплінарної курсової роботи	17
7. Порядок формування списку рекомендованої літератури	19
8. Захист міждисциплінарної курсової роботи	22
9. Критерії оцінювання міждисциплінарної курсової роботи	23
Додатки	25

ВСТУП

Міждисциплінарна курсова робота є важливою складовою освітньо-професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Оскільки даний формат курсової роботи базується на інтегральному застосуванні положень і методів різних навчальних дисциплін, це дозволить формувати у здобувачів цілісного бачення сучасних тенденцій змін у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, забезпечити розвиток критичного та аналітичного мислення, здатності виявляти причинно-наслідкові зв'язки, а також обґрунтовувати прийняття необхідних управлінських рішень.

Виконання міждисциплінарної курсової роботи спрямоване на досягнення програмних результатів навчання та забезпечує розвиток загальних, спеціальних (фахових) компетенцій. У даному контексті особливого значення набуває процес формування здатності здобувачів до самостійної дослідницької та інноваційної діяльності, спроможності критичного аналізу фінансово-економічних процесів, моделювання можливих сценаріїв розвитку ймовірних подій та обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування. Узагальнюючим результатом написання міждисциплінарної курсової роботи слід визнати набуття здобувачем практичних навичок щодо дотримання принципів академічної доброчесності, самостійності виконання наукової роботи та аргументованого представлення результатів власного дослідження.

Відтак, написання та захист здобувачами міждисциплінарної курсової роботи розглядаються передусім як самостійне навчально-наукове дослідження, що забезпечує поєднання теоретичних, аналітичних та практичних складових підготовки магістрів і створює підґрунтя для подальшої наукової, професійної діяльності здобувача в умовах трансформаційних процесів фінансової системи України та її поступальної інтеграції до європейського фінансового простору.

Процес написання та захисту міждисциплінарної курсової роботи спрямований на формування у здобувачів вищої освіти наступних компетенцій:

а) інтегральної:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

б) загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

в) спеціальних/ фахових (СК/ФК):

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність щодо організації та застосування технологій фінансово-економічного моніторингу у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПР14. Застосовувати технологію фінансово-економічного моніторингу у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку й обґрунтовувати його результати.

1. Загальні методичні положення про виконання міждисциплінарної курсової роботи

Міждисциплінарна курсова робота є невід'ємною складовою освітньої підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Виконання курсової роботи передбачає комплексне поєднання теоретичних знань, практичних навичок і дослідницьких компетентностей, набутих у процесі опанування взаємопов'язаних освітніх компонентів.

Метою міждисциплінарної курсової роботи є поглиблене дослідження актуальної проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на основі комплексного застосування теоретичних положень, методів наукового пізнання, сучасних аналітичних підходів та практичного інструментарію.

Міждисциплінарний характер курсової роботи передбачає поєднання знань і методів щонайменше з двох взаємопов'язаних освітніх компонентів. Зміст роботи має демонструвати здатність здобувача встановлювати міжпредметні зв'язки, комплексно аналізувати фінансово-економічні процеси та формулювати обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання визначеної проблеми.

У процесі виконання міждисциплінарної курсової роботи здобувач повинен:

- визначити актуальну проблему та обґрунтувати доцільність її дослідження;
- сформулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження;
- здійснити критичний аналіз наукових джерел і сучасних підходів до розв'язання окресленої проблеми;
- визначити та обґрунтувати методологічний інструментарій дослідження;
- систематизувати й узагальнити теоретичні положення за темою;
- провести аналіз відповідних фінансово-економічних процесів, явищ або діяльності суб'єктів фінансового сектору;
- використати сучасні статистичні, економіко-математичні, фінансово-аналітичні та інші методи дослідження;
- виявити проблеми, ризики, тенденції та чинники, що впливають на об'єкт дослідження;
- розробити практичні рекомендації та обґрунтувати напрями вдосконалення досліджуваних процесів;
- сформулювати аргументовані висновки відповідно до поставлених завдань.

Виконання курсової роботи має ґрунтуватися на принципах:

академічної доброчесності – самостійності, тобто при виконанні роботи, необхідно здійснювати належне цитування відповідних джерел, уникати плагіату та недопущення фальсифікації результатів;

доказовості – авторські пропозиції, висновки та рекомендації до курсової роботи мають бути аргументованими та обґрунтованими;

міждисциплінарності – забезпечення інтеграції теоретичних і практичних аспектів з різних освітніх компонентів;

науковості – застосування сучасних наукових концепцій та різноманітних методів пізнання у процесі дослідження;

об'єктивності – здійснення об'єктивного аналізу доступних фактів, статистичних даних та результатів дослідження;

практичної спрямованості – спрямування результатів дослідження безпосередньо на розв'язання реальних проблем фінансового сектору;

системності – відображення досліджуваної проблеми як складової цілісної фінансово-економічної системи.

2. Вибір теми міждисциплінарної курсової роботи

Тема міждисциплінарної курсової роботи вибирається здобувачем самостійно виходячи із переліку тем, наведених в методичних рекомендаціях. При цьому враховується специфіка діяльності підприємства (за матеріалами якого вивчається об'єкт дослідження).

Бажано, щоб тема міждисциплінарної курсової роботи була пов'язана з темою дослідження кваліфікаційної роботи здобувача. Під час вибору теми доцільно враховувати її актуальність, наукову та практичну значущість, доступність необхідної інформації, можливість проведення самостійного дослідження та формування конкретних пропозицій.

Міждисциплінарна курсова робота має виконуватися на основі фактичних матеріалів конкретних підприємств, фінансово-кредитних установ, банків, страхових компаній та інших суб'єктів господарювання різних галузей національної економіки. Такий підхід забезпечує практичну спрямованість дослідження та дає змогу застосувати набуті теоретичні знання для аналізу реальних економічних процесів.

Керівником при врахуванні особливостей тієї чи іншої теми можуть бути внесені коригування до назви теми курсової роботи. Керівник міждисциплінарної курсової роботи видає здобувачу завдання на її виконання, рекомендує літературу, проводить індивідуальні або групові консультації, слідкує за дотриманням графіка написання міждисциплінарної курсової роботи, перевіряє виконану роботу в цілому або по частинах, робить зауваження, вирішує про можливість допуску до захисту. Міждисциплінарні роботи, виконані здобувачами вищої освіти на інші теми, які не погоджені з викладачем, не розглядаються.

3. Тематика міждисциплінарних курсових робіт

Фінансовий менеджмент

1. Бюджетування як інструмент стратегічного фінансового менеджменту підприємства.
2. Діагностика фінансового стану підприємства та обґрунтування управлінських рішень.
3. Інтеграція ESG-факторів у систему фінансового менеджменту підприємства.
4. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства в системі антикризового управління.
5. Оптимізація грошових потоків підприємства на основі сучасних інструментів фінансового менеджменту.
6. Управління фінансовими ресурсами підприємства та напрями підвищення ефективності їх використання.
7. Управління капіталом підприємства в системі стратегічного фінансового менеджменту.
8. Управління прибутком підприємства та напрями підвищення його фінансової результативності
9. Управління фінансовими ризиками підприємства в умовах невизначеності.
10. Формування фінансової стратегії підприємства в умовах нестабільного економічного середовища.

Бюджетний та податковий менеджмент

11. Бюджетний менеджмент у системі управління державними фінансами України.
12. Бюджетне забезпечення відновлення та модернізації економіки України.
13. Бюджетний менеджмент територіальних громад в умовах децентралізації.
14. Оптимізація податкового навантаження підприємства в системі фінансового менеджменту.
15. Податкова політика України в умовах європейської інтеграції: проблеми адаптації та напрями модернізації.
16. Податковий менеджмент у системі державного фінансового регулювання.
17. Управління доходами та видатками державного бюджету України.
18. Управління податковими надходженнями до місцевих бюджетів.
19. Управління публічними фінансами в умовах воєнного стану.
20. Цифровізація бюджетного та податкового менеджменту.

Банківський та страховий менеджмент

21. Банківське страхування (bancassurance) як сучасна модель інтеграції фінансових послуг.
22. Взаємодія банків і страхових компаній у системі фінансового забезпечення підприємницької діяльності

23. Взаємозв'язок банківського та страхового сегментів у забезпеченні фінансової стійкості економіки України.

24. Роль консолідації банківського та страхового капіталів у повоєнному відновленні економіки України.

25. Страхування кредитних ризиків у системі банківського менеджменту.

26. Управління фінансовою стійкістю підприємства з урахуванням можливостей банківського кредитування та страхового захисту.

27. Управління інвестиційними ризиками підприємства із застосуванням банківських і страхових механізмів.

28. Фінансові екосистеми як нова модель взаємодії банків, страхових компаній, FinTech-компаній та інвесторів.

29. Формування інтегрованої системи управління банківськими та страховими ризиками підприємства.

30. Формування фінансової стратегії підприємства з урахуванням банківського кредитування та страхування.

Фондовий ринок і цифрові фінансові технології

31. Цифровізація фінансового посередництва та її вплив на розвиток фондового ринку.

32. Краудфандинг як альтернативний механізм фінансування інвестиційних проєктів.

33. Оцінювання ефективності інвестиційних стратегій на фондовому ринку.

34. Розвиток цифрової інфраструктури фондового ринку України в умовах євроінтеграції.

35. Токенізація фінансових активів: фінансово-економічні механізми та перспективи розвитку

36. Управління інвестиційним портфелем в умовах нестабільності фондового ринку.

37. Фінансові інструменти залучення інвестиційного капіталу підприємствами на фондовому ринку.

38. Цифрова трансформація фондового ринку та її вплив на ефективність його функціонування.

39. Цифрові фінансові технології як чинник розвитку сучасного фондового ринку.

40. FinTech-інновації як чинник трансформації фондового ринку України.

Діагностика та моделювання фінансових процесів

41. Діагностика фінансового стану підприємства та напрями фінансової стабілізації.

42. Діагностика та моделювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

- 43. Діагностика та прогнозування фінансових результатів підприємства.
- 44. Моделювання фінансової стійкості суб'єкта господарювання.
- 45. Моделювання інвестиційних рішень підприємства.
- 46. Моделювання ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання.
- 47. Моделювання кредитного ризику банку.
- 48. Діагностика та моделювання фінансової стійкості страхової компанії.
- 49. Моделювання сценаріїв розвитку фінансового стану підприємства.
- 50. Моделювання ризику та дохідності фінансових активів.

Моніторинг в системі фінансового менеджменту

- 51. Діагностика та моніторинг інвестиційної привабливості регіонів.
- 52. Діагностика та моніторинг фондового ринку України.
- 53. Діагностика та моніторинг валютного ринку України.
- 54. Діагностика та моніторинг кредитного ринку України.
- 55. Діагностика та моніторинг лізингового ринку України.
- 56. Діагностика та моніторинг страхового ринку України.
- 57. Моніторинг інвестиційної діяльності підприємства та оцінювання ефективності інвестиційних рішень.
- 58. Система діагностики та моніторингу фінансової діяльності підприємства
- 59. Фінансово-економічний моніторинг у системі прийняття управлінських рішень підприємства.
- 60. Фінансово-економічний моніторинг реалізації фінансової стратегії підприємства.

Цифрові фінанси

- 61. Цифрова трансформація фінансового сектору України: сучасні тенденції та перспективи розвитку.
- 62. Цифрові фінанси як фактор підвищення фінансової інклюзії в Україні.
- 63. Цифрові платіжні системи та перспективи їх розвитку в Україні.
- 64. Цифровізація банківських послуг та її вплив на фінансову поведінку клієнтів.
- 65. Цифровізація страхового бізнесу та розвиток InsurTech-рішень.
- 66. Штучний інтелект в управлінні фінансовими ризиками підприємства.
- 67. Технології Big Data та аналітика даних у процесі прийняття фінансових рішень.
- 68. Blockchain-технології у фінансовому секторі: можливості та ризики.
- 69. FinTech-компанії та їх роль у трансформації ринку фінансових послуг.

4. Дослідження по міждисциплінарній курсовій роботі

Головним при написанні міждисциплінарної курсової роботи є збір та обробка інформації конкретного підприємства. Здобувач самостійно виконує дослідження, а керівник курсової роботи надає йому консультації за необхідності та перевіряє виконання проведених досліджень.

В процесі підготовки до проведених досліджень здобувачам необхідно перш за все глибоко вивчати літературні джерела за обраною темою, щоб отримати поглиблені знання з питань, що вивчаються і встановити ступінь її розробки. З літературних джерел здобувач повинен використовувати праці відомих науковців, рішення уряду, навчальну літературу, статті та інші наукові праці з економічних періодичних видань, монографій тощо.

Література підбирається по каталогу в бібліотеці університету або в інших бібліотеках чи мережі Internet. В огляді літературних джерел необхідно дати аналіз всіх концепцій за проблемою, що досліджується, а також вказати якого підходу притримується здобувач.

Для кращої організації збору матеріалу і його повноти здобувач, користуючись консультацією керівника курсової роботи, самостійно розробляє план курсової роботи.

Здобувачу важливо з'ясувати, який фактичний матеріал необхідно зібрати для закріплення кожного розділу курсової роботи, встановити, які документи є джерелами інформації, або як провести дослідження, щоб одержати необхідну інформацію.

Для досліджень використовують звіти підприємства, дані бухгалтерського обліку та іншу документацію, статистичні матеріали.

Для всебічної, глибокої і повної характеристики розглянутих питань розраховують необхідні показники, які наводяться в міждисциплінарній курсовій роботі.

Результати обробки даних викладають в таблицях, діаграмах, схемах.

Таблиці не повинні бути громіздкими і перевантаженими цифрами. У невеликих таблицях показники виглядають компактніше, їх зручно читати, легко сприймати й зіставляти.

Результати розробки матеріалу, викладені в таблицях і схемах, підлягають економічному вивченню. Тут необхідно охарактеризувати зміст розрахованих показників, дати їм пояснення, провести зіставлення показників для виявлення кількісно виражених закономірностей розвитку явищ та їх взаємозв'язків. Результати вивчення досліджуваного матеріалу повинні супроводжуватися розгорнутими поясненнями, але не слід переписувати дані таблиці, а розкривати причини зміни показників.

5. Зміст та структура міждисциплінарної курсової роботи

Викладення змісту міждисциплінарної курсової роботи відображають у відповідності з її планом. Літературне оформлення результатів дослідження повинно бути ґрунтовним, чітким і грамотним. При цьому необхідно зберегти логічну послідовність викладення матеріалу та прагнути до коротких і точних формулювань у викладенні кожного питання теми.

Курсова робота має включати: титульну сторінку, зміст, бібліографію, додатки.

У змісті послідовно перераховуються назви розділів, підрозділів. Зміст повинен включати в себе всі заголовки, які є в тексті та номери сторінок розміщення кожного з них.

Може бути рекомендований наступний план виконання курсової роботи:

Тема: Управління капіталом підприємства в системі стратегічного фінансового менеджменту

Вступ

Розділ 1. Теоретичні засади управління капіталом підприємства в системі стратегічного фінансового менеджменту

- 1.1. Економічна сутність, структура та функції капіталу підприємства
- 1.2. Джерела формування капіталу та обґрунтування їх оптимального співвідношення
- 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання та вартості капіталу підприємства

Розділ 2. Аналіз стану та ефективності управління капіталом ВАТ...

- 2.1. Аналіз структури та динаміки власного і позикового капіталу
- 2.2. Оцінка вартості, рентабельності та ефективності використання капіталу
- 2.3. Оцінка впливу банківського кредитування, інвестиційних ресурсів та інших фінансових інструментів на формування капіталу

Розділ 3. Удосконалення стратегічного управління капіталом підприємства

- 3.1. Формування стратегічних пріоритетів управління капіталом підприємства
- 3.2. Оптимізація структури капіталу з урахуванням його вартості, ризику та фінансової стійкості
- 3.3. Сучасні концепції управління капіталом: ризик-орієнтований, вартісно-орієнтований та ESG-підходи

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Тема: Система діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства

Вступ.

Розділ 1. Теоретичні аспекти діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст, завдання та об'єкти діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства
- 1.2. Технологія діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства (*етапи та процедури*)
- 1.3. Система показників діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства (*наукові підходи, методи та прийоми дослідження*)

Розділ 2. Діагностика та моніторинг фінансово-економічних процесів господарської діяльності ВАТ.....

- 2.1. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства.
- 2.2. Карта оціночних показників господарської діяльності підприємства
- 2.3. Факторний аналіз результатів господарської діяльності підприємства

Розділ 3. Особливості імплементації системи діагностики і моніторингу господарської діяльності підприємства для ВАТ.....

- 3.1. Застосування SWOT-аналізу діяльності ВАТ.....
- 3.2. Прогнозування результатів господарської діяльності ВАТ.... методом екстраполяції тренду.

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Загальний обсяг міждисциплінарної курсової роботи повинен бути 20-30 сторінок друкованого (комп'ютерного) тексту. Робота складається з 3 розділів. Висновки та пропозиції узагальнюють результати дослідження. Потім додаються перелік використаних джерел та додатки. В цій послідовності викладаються розділи курсової роботи. Здобувач спочатку готує чорновий варіант, показує його керівнику, потім вносить необхідні зміни та доповнення з урахуванням зауважень керівника. При підготовці чистового варіанту текст необхідно відредагувати і раціонально розмістити схеми, таблиці та рисунки.

Вступ є досить важливим розділом курсової роботи, в якому обґрунтовується актуальність теми, ступінь її вивчення і мотиви автора відносно її вибору. Тут же автор повинен підкреслити мету і завдання, які він поставив перед собою при виконанні курсової роботи.

Важливо пам'ятати, що мета та завдання курсової роботи повинні відповідати темі дослідження. Наприклад, якщо тема роботи «Система діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства», то **метою** курсової роботи є **теоретико-методичне обґрунтування**

застосування системи діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства. Відповідно до поставленої мети в роботі вирішуються такі *завдання*: розкрити теоретичні аспекти діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства; критично оцінити стан господарської діяльності підприємства; виявити фактори впливу на стан господарської діяльності підприємства; окреслити перспективи покращення стану господарської діяльності підприємства.

Даючи характеристику *об'єкта дослідження*, слід пам'ятати, що ним завжди виступає процес або явище. Наприклад, до вищезазначеної теми об'єктом дослідження є процес діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства. *Предметом дослідження* завжди є певна сукупність відносин, пов'язаних з об'єктом дослідження. Наприклад, в межах визначеного об'єкта, предметом дослідження буде сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів застосування системи діагностики та моніторингу господарської діяльності підприємства.

При визначенні основних *методів* дослідження слід пам'ятати, що для вирішення окремих завдань можуть використовуватись: абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та елементів об'єкта дослідження; метод синтезу – для адаптації зарубіжного досвіду; метод порівняльного аналізу – при дослідженні економічних категорій, методик оцінки, шляхів та напрямів вирішення досліджуваної проблеми; статистико-економічний – при аналізі сучасного стану та тенденцій розвитку об'єкта дослідження та інші методи (експертних оцінок, аналогій, розрахунково-конструктивний тощо).

Вступна частина не повинна перевищувати 2 сторінки.

У *першому розділі* передусім розкривається економічний зміст об'єкта, що вивчається (грошові потоки, основні засоби, ринок фінансових послуг, ...). Для цього використовуються словники економічних та фінансових термінів, монографії, наукові статті, підручники, посібники.

Важливим при цьому є вміння здобувача використовувати наукові погляди вчених для ведення дискусії, вміння систематизувати точки зору окремих авторів та груп авторів по досліджуваній проблемі та вміння здобувача викласти своє бачення та відношення до цього. Слід пам'ятати, що при посиланні на прізвища авторів наукових праць по тексту не слід вказувати їх посади, вчені звання та наукові ступені, але обов'язково робити посилання на список літературних джерел. При цьому показують порядковий номер джерела та сторінку, взяті в квадратні дужки, наприклад: [15, с. 56]. Квадратні дужки, в яких вказані цифрові дані, проставляються лише після закінчення думки авторів (автора).

У процесі викладення теоретичного матеріалу висвітлюються наявні наукові підходи та формується власний погляд здобувача. Виклад матеріалу має бути проілюстрований рисунками та схемами.

У *другому розділі* потрібно дати оцінку стану об'єкта дослідження. Здобувач наводить дані про особливості господарювання підприємства чи функціонування ринку (картка підприємства, аналітичний баланс та

аналітичний звіт про фінансові результати за останні три роки) (дод. Б, В), формує карту показників для діагностики (дод. Г), наводить схему його організації, а також здійснює порівняння діяльності підприємства з аналогічними підприємствами галузі (дод. Д), факторний аналіз (дод. Ж), оцінку ймовірності банкрутства, SWOT-аналіз чи аналіз методом Дью Ділідженс (Due diligence) тощо.

У *третьому розділі* необхідно показати перспективи розвитку підприємства чи ринку за відомими методами планування (екстраполяції тренду або експертного оцінювання, декомпозиційну модель у середовищі IDEF0 (дод. К) або Монте Карло (дод. Л), тощо).

Усі таблиці і методичні підходи, що наведені в додатках цих методичних рекомендацій носять винятково інформаційний характер і можуть використовуватись лише в адаптованій до об'єкта дослідження формі.

Висновки автора наводяться в заключній частині роботи в стислій формі. Висновки повинні випливати з проведених досліджень і не перевищувати 2 сторінок.

Список використаної літератури включає лише ті літературні джерела, які використовувалися при написанні курсової роботи.

Список використаних джерел формується здобувачем освітнього ступеня за вибором одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється відповідно до вимог Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (додаток 3).

Додатки повинні містити баланс підприємства (ф.1), звіт про фінансові результати (ф.2), звіт про рух грошових коштів (ф.3) та інші.

Під час виконання курсової роботи здобувач вищої освіти може використовувати генеративні інструменти штучного інтелекту (далі – ШІ) лише як допоміжні засоби у спосіб, визначений науковим керівником. Керівник окреслює можливі напрями, умови, обсяги застосування генеративних інструментів ШІ та ознайомлює здобувача з політикою використання ШІ. Використання технологій ШІ в інший, крім визначеного науковим керівником, спосіб та з іншою метою забороняється. У разі використання генеративних інструментів ШІ здобувач вищої освіти зобов'язаний задекларувати цей факт (зазначити методику генерування та/або зробити посилання на відповідну комп'ютерну програму), а також вказати використаний інструмент ШІ і його внесок у кваліфікаційну роботу. Непрозоре використання ШІ визначається як несанкціоноване генерування контенту та прирівнюється до порушення академічної доброчесності.

Здобувачі вищої освіти під час підготовки курсової роботи повинні дотримуватися таких правил:

- виконувати кожне завдання самостійно, крім випадків, якщо правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;
- формувати висновки за результатами дослідження на основі належних доказів і фактів;
- у разі використання у курсовій роботі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначати посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;
- курсова робота здобувача освіти може включати раніше створений ним академічний твір (повністю або частково) лише за умови, що це має бути обов'язково зазначено в тексті роботи;
- забороняється використання завідомо неправдивої чи викривленої інформації, сфабрикованих чи фальсифікованих даних.

6. Правила написання та оформлення міждисциплінарної курсової роботи

Міждисциплінарна курсова робота виконується на папері стандартного розміру А4 у рукописному варіанті ясно, чітко, розбірливо або за допомогою комп'ютера. Поля залишаються на всіх чотирьох сторонах листка: зліва – 30 мм, справа - 15 мм, зверху і знизу – по 20 мм.

На початку курсової роботи розміщується титульна сторінка, яка є першою сторінкою. Вона оформляється за визначеною формою (додаток 1). Зміст відображає структуру кожного розділу курсової роботи.

Текст основної частини міждисциплінарної курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи.

Заголовки структурних частин міждисциплінарної курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовків не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Назви розділів і підрозділів повинні бути короткими і відповідати їх змісту. В заголовку не допускається переносу слів, крапка в кінці не ставиться.

Кожну структурну частину міждисциплінарної курсової роботи (вступ, кожен розділ, висновки та пропозиції, список використаних джерел) потрібно починати з нової сторінки. Відстань між текстом та заголовком підрозділу повинна дорівнювати 2 інтервалам, а заголовком та текстом - 1 інтервалу.

Всі сторінки курсової роботи, від титульної сторінки до останньої, включаючи таблиці та ілюстрації розміщені на окремих листках, повинні

мати наскрізну нумерацію. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами в правому верхньому кутку. При цьому на титульній сторінці та на сторінках, на яких вказані зміст та перша сторінка вступу, номери сторінок не проставляються.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації (креслення, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщується над таблицею. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

По тексті курсової роботи будь-які скорочення не допускаються. Але при цифрах можливе скорочення у вигляді г (грам), км (кілометр), кг (кілограм), м (метр), % (відсоток). Без цифр всі ці та інші скорочення пишуться прописом.

Результати досліджень, показані в таблицях, повинні супроводжуватись розгорнутими поясненнями, мати аналіз цифрових даних з відповідними висновками. Але не слід переказувати, повторювати приведені в таблицях дані.

Формули в курсовій роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

7. Порядок формування списку рекомендованої літератури

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні курсової роботи) або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Зразок оформлення списку літературних джерел згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Сидорчук А. А. Фінансова стійкість домогосподарств: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 474 с.
Два автора	Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид., переробл. і допов. Житомир : Поліський університет, 2024. 350 с.
Три автора	Віленчук О. М., Дема Д. І., Недільська Л. В. Методологія наукових досліджень у фінансах : навчально-методичний посібник. Житомир: Поліський університет, 2022. 131 с.
Чотири автори	Практикум: ПІС-технології для економіки та управління : практикум / Пивовар П., Топольницький П., Недільська Л., Рожков О. Житомир : Поліський нац. ун-т, 2025. 103 с.
П'ять і більше авторів	Капіталізація аграрного сектору економіки : кол. моногр. / [Ю. Раманаускас, В. Зіновчук, Д. Дема та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Недільської. Житомир : Поліський нац. університет, 2021. 284 с.
Частина видання	
Розділ книги	Капіталізація аграрного сектору економіки України: особливості, тенденції та перспективи / Капіталізація аграрного сектору економіки : кол. моногр. / [Ю. Раманаускас, В. Зіновчук, Д. Дема та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Недільської. Житомир : Поліський нац. університет, 2021. С.43-62.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Ковальчук О. Д., Недільська Л. В. Наративи розвитку зеленого фінансування в ЄС та Україні. <i>Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.).</i> Житомир : Поліський національний університет, 2024. С.124-126.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	Віленчук О. М. Методологічні засади формування інформаційно-комунікаційних технологій в страховому бізнесі. <i>Ефективна економіка</i> . 2024. № 10. DOI: 10.32702/2307-2105.2024.10.6.

	Недільська Л., Яценко М. Інвестиційно-інноваційна складова стратегії розвитку регіону. <i>Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій</i>. 2023. №1(11). С. 125-139. Retrieved із https://www.journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/188 Дема Д. І., Недільська Л. В., Куровська Н. О. Зміни в структурі податку на доходи фізичних осіб під час війни та повоєнний період. <i>Економіка та суспільство</i>. 2025. № 71. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-71-106. Skydan O., Vilenchuk O., Pyvovar P., Topolnytskyi P., Shubenko I. Identification and interpretation of internal factors influencing the agricultural insurance market in Ukraine. <i>Scientific Horizons</i>. 2023. No. 10. P. 150–162. DOI: 10.48077/scihor10.2023.150
Електронні ресурси	
Законодавчі документи	Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2465-20 (дата звернення: 23.08.2025)
Періодичні видання	Сус Л. В., Сус Ю. Ю., Недільська Л. В. Фінансовий моніторинг як інструмент забезпечення економічної безпеки України. <i>Ефективна економіка</i> . 2024. № 11. http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.35 (дата звернення: 12.10.2025).
Статті	Kurovska N., Dema D., Vilenchuk O., Nedilska L., Vikarchuk O. Corporate social responsibility of agribusiness as a determinant for ensuring the development of rural areas of Ukraine. <i>BUSINESS management</i> . 2025. №1. P.68-86. DOI: https://doi.org/10.58861/tae.bm.2025.1.04
Сторінки з веб-сайтів	Оцінка стійкості банків. <i>НБУ</i> : веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/diagnostics-of-banks (дата звернення: 12.09.2025).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно

великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

8. Захист міждисциплінарної курсової роботи

Курсова робота перевіряється на академічний плагіат.

Виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних працях та кваліфікаційних роботах здійснюється через експертну оцінку з використанням відповідного програмного забезпечення. Перевірка курсової роботи на академічний плагіат здійснюється шляхом аналізу основного тексту роботи (включно зі списком використаних джерел без урахування додатків) офіційною системою антиплагіатної перевірки Університету.

Видами порушень академічної доброчесності при написанні курсової роботи можуть бути: відчуження авторства, академічний плагіат, приписування авторства, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, недоброчесне використання ШІ.

Згідно з Положенням про академічну доброчесність, запобігання та виявлення плагіату в Поліському національному університеті та наказом ректора про внутрішню систему запобігання та виявлення плагіату встановлено показники оригінальності текстів:

- для курсових робіт: понад 70% – текст вважається оригінальним, робота допускається до захисту або опублікування; від 50% до 70% – оригінальність тексту задовільна (незначний обсяг запозичень), проте автору слід переконатися у наявності і правильному оформленні цитувань та посилань на використані джерела; від 40% до 50% – незадовільна оригінальність, матеріал відправляється на доопрацювання з подальшою обов'язковою повторною перевіркою; менше 40% – низька унікальність, матеріал до розгляду не приймається.

Кожна міждисциплінарна курсова робота до захисту повинна мати **висновок (звіт)** щодо рівня її оригінальності.

Після перевірки роботи щодо рівня її оригінальності оформлена відповідно до вимог методичних вказівок і підписана курсова робота здається здобувачем на кафедру фінансів і кредиту для реєстрації та захисту.

При перевірці курсової роботи керівник пише рецензію, в якій зазначаються позитивні і негативні сторони проведених досліджень, а також дозвіл до захисту. Після усунення недоліків, якщо такі мають місце, здобувач захищає курсову роботу. Він робить доповідь, яку необхідно підготувати завчасно, і вона повинна вміщувати коротке, але чітке висвітлення основних питань курсової роботи. Під час захисту здобувач відповідає на запитання. Він повинен дати коротку, чітку і змістовну відповідь по суті заданих питань.

При визначенні оцінки приймаються до уваги рівень теоретичної та практичної підготовки здобувача з даної теми, зміст і оформлення курсової роботи, проявлена самостійність, ініціатива при виконанні досліджень,

якість доповіді при захисті, правильність відповідей на запитання, задані в процесі захисту.

9. Критерії оцінювання міждисциплінарної курсової роботи

Оцінювання курсової роботи здійснюється з урахуванням якості проведеного дослідження, відповідності роботи встановленим вимогам та результатів її захисту. Під час оцінювання курсової роботи враховуються такі критерії:

Зміст та якість дослідження:

- актуальність теми та відповідність змісту роботи її меті й поставленим завданням;
- логічність і послідовність структури дослідження;
- рівень опрацювання сучасних наукових джерел, нормативно-правових актів та інших релевантних інформаційних ресурсів;
- здатність критично аналізувати та узагальнювати наукові підходи;
- обґрунтованість вибору методів та інструментів фінансово-економічного моніторингу;
- якість, достовірність та достатність інформаційної бази дослідження;
- коректність проведених розрахунків, аналізу та інтерпретації отриманих результатів;
- здатність виявляти тенденції, проблеми, ризики та причинно-наслідкові зв'язки;
- обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій та їх відповідність результатам проведеного дослідження;
- самостійність виконання роботи та дотримання принципів академічної доброчесності;
- відповідність структури, оформлення та представлення результатів установленим вимогам.

Якість захисту роботи:

- здатність стисло, логічно та аргументовано представити мету, основні результати й висновки дослідження;
- володіння матеріалом курсової роботи та відповідною професійною термінологією;
- здатність пояснювати застосовані методи, проведені розрахунки та отримані результати;
- повнота й аргументованість відповідей на запитання;
- здатність обґрунтовувати власні висновки та практичні рекомендації.

Критерії визначення підсумкової оцінки курсової роботи за національною шкалою

Відмінно. Курсова робота повністю відповідає встановленим вимогам. Тема розкрита повно та послідовно; мета і завдання дослідження досягнуті. Здобувач демонструє високий рівень опрацювання сучасних наукових та інформаційних джерел, коректно застосовує методи фінансово-економічного моніторингу, здійснює самостійний аналіз та обґрунтовану інтерпретацію отриманих результатів. Висновки логічно випливають із результатів дослідження, практичні рекомендації є аргументованими. Робота оформлена відповідно до встановлених вимог. Під час захисту здобувач вільно володіє матеріалом, чітко й аргументовано представляє результати дослідження та надає повні й обґрунтовані відповіді на запитання.

Добре. Курсова робота загалом відповідає встановленим вимогам, тема розкрита, мета і завдання переважно досягнуті. Теоретичні положення та інформаційна база достатньо опрацьовані, методи дослідження застосовані коректно. У роботі можуть бути окремі несуттєві недоліки в аналізі, інтерпретації результатів, обґрунтуванні висновків або рекомендацій. Під час захисту здобувач демонструє належне володіння матеріалом та переважно правильно й аргументовано відповідає на запитання.

Задовільно. Курсова робота загалом розкриває обрану тему, проте містить суттєві недоліки змістового та/або методичного характеру. Теоретичний матеріал опрацьовано недостатньо системно, переважає описовий характер викладу; інформаційна база або застосовані методи дослідження мають певні обмеження; аналіз недостатньо поглиблений; причинно-наслідкові зв'язки розкриті частково; окремі висновки та рекомендації недостатньо обґрунтовані. Можуть бути недоліки в оформленні роботи. Під час захисту здобувач демонструє базове розуміння досліджуваної проблематики, однак допускає неточності та не завжди може належно аргументувати отримані результати й сформульовані пропозиції.

Незадовільно. Курсова робота не забезпечує досягнення визначеної мети та/або не відповідає основним установленим вимогам. Тема розкрита неповно або фрагментарно; структура роботи нелогічна; теоретичне обґрунтування недостатнє; інформаційна база не забезпечує належного проведення дослідження; методи фінансово-економічного моніторингу застосовано некоректно або недостатньо; аналіз має переважно описовий характер; висновки та рекомендації не обґрунтовані результатами дослідження. Під час захисту здобувач не демонструє достатнього володіння матеріалом роботи та не може належним чином пояснити застосовані методи, отримані результати й сформульовані висновки.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За шкалою університету	За національною шкалою
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
менше 60	незадовільно

Зразок оформлення титульного листка курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

**«Система діагностики та моніторингу господарської діяльності
підприємства»**

Виконав: здобувач освітнього рівня
магістр спеціальності D2 Фінанси,
банківська справа, страхування та
фондовий ринок
денної (заочної) форми навчання
ПЕТРИЧЕНКО Василь Петрович

Науковий керівник:
к.е.н., доц. **Л. В. Недільська**

Житомир – 2026

Усі таблиці і методичні підходи, що наведені в цих додатках носять винятково інформаційний характер і можуть використовуватись лише в адаптованій до об'єкта дослідження формі.

Додаток Б

Аналітичний баланс підприємства

Назва показника	Методика розрахунку	20_р.	20_р.	20_р.	Відхилення
Коефіцієнт покриття загальний (платоспроможності)	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання				
Коефіцієнт швидкої ліквідності	<u>Грошові кошти і їх еквіваленти</u> Поточні зобов'язання				
Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності	<u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання				
Частка оборотних коштів у загальній сумі активів	<u>Оборотні активи</u> Усього активів				
Частка виробничих запасів у оборотних активах	<u>Запаси</u> Оборотні активи				
Коефіцієнт автономії	<u>Власний капітал</u> Майно підприємства				
Коефіцієнт фінансової залежності	<u>Активи</u> Власний капітал				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний капітал+ Довгострокові позики та <u>кредити-Необоротні активи</u> Власний капітал+Довгострокові позики та кредити				
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<u>Залучений капітал</u> Майно підприємства				
Коефіцієнт покриття поточний	<u>Поточні активи</u> Поточні зобов'язання				
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	<u>Позикові кошти</u> Власні кошти				
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	<u>Власні кошти</u> Позикові кошти				

Золоті правила балансу та фінансування

Назва показника	Методика розрахунку	20_р.	20_р.	20_р.	Відхилення
Співвідношення довгострокових активами з довгостроковими пасивів	Необоротні активи : (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)				
Співвідношення короткострокових активами з короткостроковими пасивів	Оборотні активи : (Поточні зобов'язання)				
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість : Кредиторська заборгованості				

Аналітичний звіт про фінансові результати підприємства

Назва показника	Методика розрахунку	20_р.	20_р.	20_р.	Відхи- лення
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна вартість оборотних активів				
Тривалість обороту оборотних активів	360 : Коефіцієнт оборотності оборотних активів				
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна вартість власного капіталу				
Тривалість обороту власного капіталу	360 : Коефіцієнт оборотності власного капіталу				
Рентабельність власного капіталу	<u>Чистий прибуток</u> Середньорічна вартість власного капіталу				
Рентабельність реалізації	<u>Валовий прибуток</u> Собівартість реалізованої продукції				
Рентабельність господарської діяльності	<u>Чистий прибуток</u> Витрати				

Додаток Г

Стратегічна карта збалансованої системи показників для оцінки ризиків підприємства

Аспект	Ключові чинники	Цілі підприємства	Показники результативності	20__ р.	20__ р.	20__ р.	Цільове значення
Фінанси	Підвищення інвестиційної привабливості та ефективності використання фінансових ресурсів	<pre>graph TD; ZRV([Зростання ринкової вартості]); PTP([Підвищення темпів зростання прибутку]); PRV([Підвищення рентабельності власного капіталу]); ZGP([Збільшення чистого грошового потоку]); PRP([Підвищення рентабельності продажів]); PSC([Підвищення ступеня задоволеності клієнтів]); ZCR([Збільшення частки ринку]); MKV([Мінімізація кількості втрачених клієнтів]); ZKPP([Забезпечення конкурентних переваг]); ZVZ([Зниження витрат на збут]); SCOP([Скорочення часу на виробництво одиниці продукції]); MVRZ([Мінімізація рівня виробничих запасів]); ZBTZ([Збалансування тривалості дебіторської та кредиторської заборгованості]); EVV([Ефективна взаємодія між підрозділами]); PTP2([Підвищення продуктивності праці]); PIA([Підвищення інноваційної активності]); PKP([Підвищення кваліфікації праці]); FCD([Формування «командного духу»]); ZRV <--> PTP; ZRV <--> PRV; ZRV <--> ZGP; ZRV <--> PRP; PTP <--> ZGP; PRV <--> PRP; PSC <--> ZCR; MKV <--> ZKPP; ZKPP <--> ZVZ; SCOP <--> MVRZ; ZBTZ <--> EVV; PTP2 <--> PIA; PKP <--> FCD; FCD <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EVV <--> PIA; PIA <--> PTP2; PTP2 <--> ZGP; PRP <--> PRP; ZGP <--> ZCR; ZCR <--> ZVZ; ZVZ <--> EVV; EV</pre>					

Додаток Д

**Порівняльний аналіз основних показників діяльності підприємств
молочної сфери, 20__ р.**

Підприємство	Коефіцієнт фінансової автономії (Співвідношення власного капіталу до загального капіталу підприємства)	Коефіцієнт оборотності активів (Розмір чистого доходу на 1 грн активів, грн)	Валова рентабельність, % (Розмір валового прибутку на 1 грн чистого доходу, грн)	Рентабельність активів, % (Розмір чистого прибутку на 1 грн активів, грн)	Рентабельність власного капіталу, % (Розмір чистого прибутку на 1 грн власного капіталу, грн)

Додаток Ж

**Прибутковість власного капіталу досліджуваного підприємства
за трьохфакторною моделлю Дюпона**

Показник	20__ р.	20__ р.	20__ р.	Абсолютне відхилення 20__ р. до 20__ р. (+, -) від
Чистий прибуток				
Власний капітал				
Виручка від реалізації				
Активи				
Рентабельність господарської діяльності (ЧП/ЧД)				
Коефіцієнт оборотності активів (ЧД/А)				
Коефіцієнт фінансової залежності (А/ВК)				
Рентабельність власного капіталу (ЧП/ВК)				

Рекомендації:

Трьохфакторний мультиплікативний показник рентабельності власного капіталу можна виразити:

$$Р_{вк} = ЧП/ВК = ЧП/ЧД \times ЧД/А \times А/ВК,$$

де $Р_{вк}$ – рентабельність власного капіталу,

ЧП – чистий прибуток,

ЧД – чистий доход,

А – активи (майно) підприємства,

ВК – власний капітал.

АНКЕТА
опитування експертів з проблем управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1. Як Ви оцінюєте сучасний рівень управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств:
☐ високий;
☐ достатній;
☐ низький;
2. Які з напрямів першочергового використання фінансових ресурсів, на Вашу думку, можуть забезпечити розвиток сільськогосподарського виробництва:
☐ оновлення матеріально технічної бази;
☐ розширення виробництва;
☐ фінансування диверсифікації виробництва;
☐ фінансування інноваційних програм;
☐ зовнішні інвестиції;
3. Які напрями фінансової політики сільськогосподарських підприємств, на Ваш погляд, потребують удосконалення:
☐ управління власним капіталом;
☐ банківське кредитування;
☐ лізингові відносини;
☐ державна фінансова підтримка;
☐ податкова політика;
4. Яким критеріям, на Вашу думку, має відповідати державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств:
☐ мати адресний характер;
☐ залежати від розміру валового доходу та чисельності працівників;
☐ залежати від розміру сільськогосподарських угідь;
☐ залежати від ефективності господарювання конкретного підприємства;
☐ державна політика у даній сфері досконала;
5. Які умови банківського кредитування сільськогосподарських підприємств, на Вашу думку, потребують удосконалення задля поліпшення кредитного забезпечення:
☐ відсоткові ставки;
☐ форми та обсяг забезпечення повернення кредиту;
☐ строки кредитування;
6. Визначте, будь ласка, рівень відсоткових ставок по банківських кредитах, які були б оптимальними для сільськогосподарських підприємств:
☐ 2–8 %;
☐ 8–12 %;
☐ важко відповісти;
7. Чи вважаєте Ви, що удосконалення податкової політики в аграрній сфері забезпечить покращення фінансування сільськогосподарського виробництва:
☐ так
☐ ні
☐ важко відповісти
8. Чи вважаєте Ви перспективним делегування функцій фінансового управління спеціалізованим фінансовим установам:
☐ так
☐ ні
☐ важко відповісти

Щиро вдячні за участь у анкетуванні!

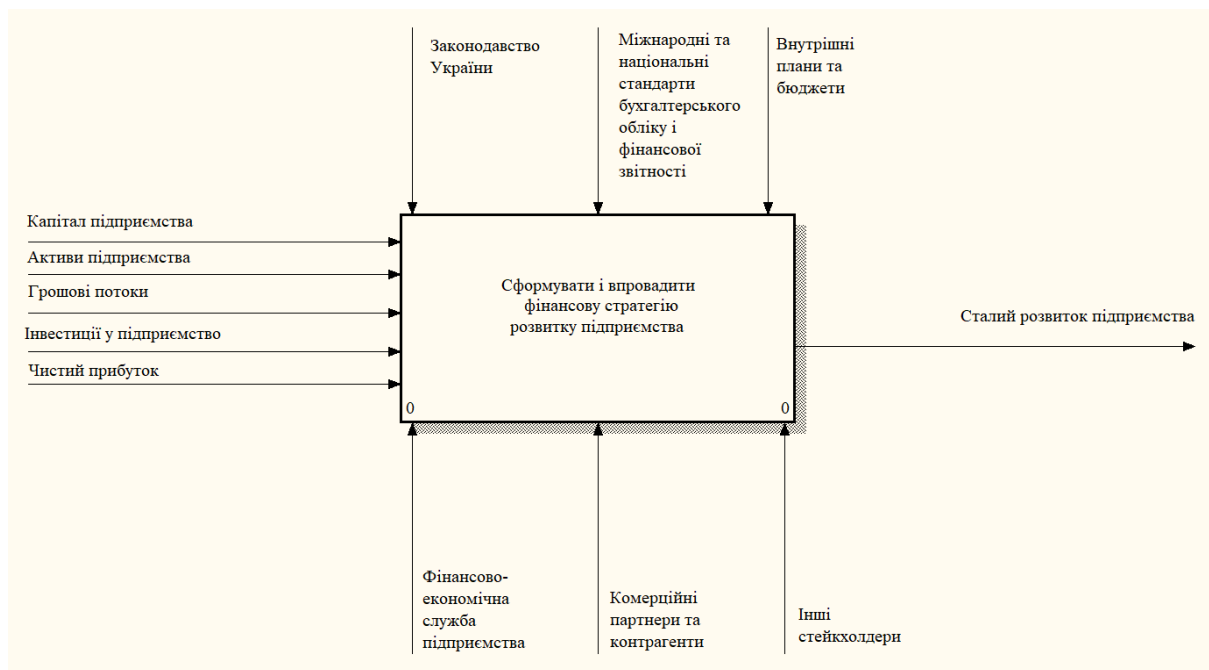

Рис. 1. Загальна декомпозиція концептуальної моделі фінансової стратегії розвитку малого підприємства

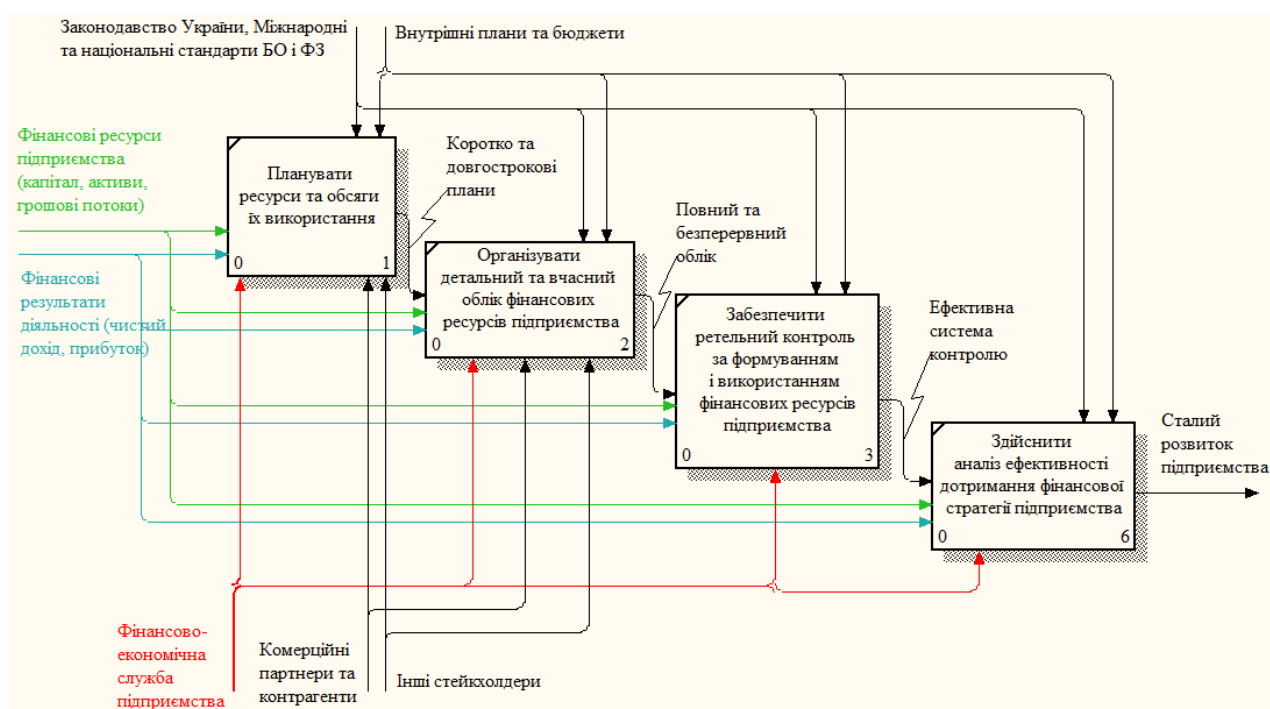

Рис. 2. Декомпозиція першого рівня концептуальної моделі фінансової стратегії розвитку малого підприємства

Зразок Прогнозування методом Монте-Карло.

Імітаційне моделювання (simulation) є одним з найпотужніших методів аналізу економічних систем. Під імітацією розуміють процес проведення на ЕОМ експериментів з математичними моделями складних систем реального світу. Стохастичну імітацію часто називають методом Монте-Карло.

Для побудови моделі методом Монте Карло потрібно:

1. Визначитись з елементарними параметрами.

Наприклад, при моделюванні обсягу прибутку такими параметрами будуть дохід від реалізації продукції, дохід від реалізації послуг, фінансові доходи та інвестиційні доходи, витрати операційної діяльності, фінансової і інвестиційної.

2. Внести у середовищі ППП EXCEL наступні данні (в залежності від показників, які досліджуються Вами у курсовій роботі):

	A	B	C	D	E	F
1						
2	Показник	позначення	min (за остані 5 років)	max (за остані 5 років)		
3	Чистий прибуток	ЧП	4230	4408		
4	Вартість необоротних активів	НА	3630	3698		
5	Обсяги оборотних активів	ОА	904	942		
6	Обсяг загальних фінансових ресурсів	ЗФР	ЗФР = НА + ОА			
7	Рентабельність авансованого капіталу .	РАК	РАК = ЧП/ЗФР			
8						
9						
10	експерим=	500		номер стр=	=B10+11	
11	ЧП	НА	ОА	ЗФР	РАК	
12	=СЛУЧМЕЖДУ(\$C\$3,\$D\$3)	=СЛУЧМЕЖДУ(\$C\$4,\$D\$4)	=СЛУЧМЕЖДУ(\$C\$5,\$D\$5)	=B12+C12	=A12/D12	
13						
14						

3. Протягніть рядок 12 до 511 рядка сторінки EXCEL.

4. Поряд потрібно побудувати наступну таблицю:

Монте Карло - Microsoft Excel						
Головна	Вставка	Разметка страницы	Формулы	Данные	Рецензирование	Вид
Вставить	Буфер обмена	Шрифт	Выравнивание	Число	Условное форматирование	Стили
Вставить	Удалить	Формат	Ячейки	Сортировка	Найти и выделить	Редактирование
E15	G	H	I	J	K	L
1						
2		ЧП	НА	ОА	ЗФР	РАК
3	середнє відхилення	=СРЗНАЧ(A12:A511)	=СРЗНАЧ(B12:B511)	=СРЗНАЧ(C12:C511)	=СРЗНАЧ(D12:D511)	=СРЗНАЧ(E12:E511)
4	стандартне відхилення	=СТАНДОТКЛОНП(A12:A511)	=СТАНДОТКЛОНП(B12:B511)	=СТАНДОТКЛОНП(C12:C511)	=СТАНДОТКЛОНП(D12:D511)	=СТАНДОТКЛОНП(E12:E511)
5	Коеф. варіації	=H4/H3	=I4/I3	=J4/J3	=K4/K3	=L4/L3
6	мінімум	=МИН(A12:A511)	=МИН(B12:B511)	=МИН(C12:C511)	=МИН(D12:D511)	=МИН(E12:E511)
7	максимум	=МАКС(A12:A511)	=МАКС(B12:B511)	=МАКС(C12:C511)	=МАКС(D12:D511)	=МАКС(E12:E511)
8	число випадків рентаб. < 0					=СЧЕТЕСЛИ(E12:E511; "<0")
9						
10						
11						

5. Отримані результати описати наступним чином:

Зразок

Оскільки, діяльність сільськогосподарських підприємств є високо ризиковою і її результати залежать від цілого ряду зовнішніх нерегульованих факторів, вважаємо за доцільне здійснювати планування показників формування і використання фінансових ресурсів саме за методом імітаційного моделювання. При цьому важливо поєднати аналіз чутливості обраних параметрів змінам зовнішнього та внутрішнього середовища з методом сценаріїв, що дозволить змодельовати найбільш реальну ситуацію щодо формування і використання фінансових ресурсів згідно потреб підприємства. В економічному моделюванні таку стохастичну імітацію називають методом Монте-Карло.

Результати аналізу свідчать про репрезентативність отриманих даних, оскільки стандартне відхилення усіх показників у всіх п'яти випадках значно нижче середнього відхилення, усі коефіцієнти варіації нижчі за 1. Таким чином, достовірність того, що розрахований прогноз здійсниться є досить високою (табл. 3.1). Результати імовірнісного аналізу свідчать, що ризик отримання збитку у СТОВ «Городищанське» не перевищує 1,6 %, а у ПП

Таблиця 3.1

Аналіз результатів планування для СТОВ "Городищанське" за методом Монте-Карло

Показники	ВК, тис. грн.	НА, тис. грн.	ВЗ, тис. грн.	ЗФР, тис. грн.	ПФР, тис. грн.	ЧД, тис. грн.	ЧП, тис. грн.	РРАК, %
Середнє відхилення	290	73	131	341	137	1412	53	15,52
Стандартне відхилення	12	5	4	8	11	66	25	7,21
Коефіцієнт варіації	0,043	0,068	0,033	0,023	0,077	0,047	0,478	0,465
Мінімум	270	65	124	328	112	1251	-9	-2,74
Максимум	311	82	138	354	165	1580	118	33,40
Ймовірність h(рентабельність ≤ 0) = 0,016								

Отримані в результаті імітації дані можна сформулювати таким чином, щоб відобразити можливість перебігу подій за трьома сценаріями: песимістичним, оптимістичним і найбільш імовірним (табл. 3.2). При цьому, песимістичний прогноз передбачає розвиток підприємств з мінімальними темпами приросту, які були виявлені

за період 20__–20__ рр., оптимістичний – з максимальними темпами приросту, а найбільш імовірний – отриманий результат імітаційного моделювання.

Таблиця 3.2

Ключові параметри планування фінансового забезпечення та ефективності використання фінансових ресурсів у СТОВ "Городищанське", тис. грн.

Показники	Сценарії		
	Песимістичний	Оптимістичний	Найбільш імовірний
Обсяг загальних фінансових ресурсів, тис. грн.	328	354	341
Чистий дохід, тис. грн.	1251	1580	1412
Чистий прибуток, тис. грн.	-9	118	53
Рівень рентабельності авансованого капіталу, %	-2,74	33,40	15,52

Отримані результати дають змогу вчасно скористатися позитивними моментами або реагувати на негативні прояви. Зокрема, СТОВ «Городищанське» має значні резерви до збільшення чистого прибутку та підвищення рівня рентабельності, адже оптимістичний прогноз передбачає більш як у два рази вищий показник аніж найбільш імовірний. У цьому випадку необхідно конкретизувати можливі шляхи покращення ситуації і чітко їх дотримуватися.

МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Лариса Василівна НЕДІЛЬСЬКА,
Інна Андріївна ШУБЕНКО,
Олександр Миколайович ВІЛЕНЧУК,
Дмитро Іванович ДЕМА

Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи
для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок (галузь знань D Бізнес, адміністрування та право)
денної та заочної форм навчання /
розроб. : Л. В. Недільська, І. А. Шубенко, О. М. Віленчук, Д. І. Дема.

Ум.друк.арк. 2,1